

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren over het verslagjaar 2018

Verslag van werkzaamheden

1. Inleiding

Bij Koninklijk Besluit van 13 oktober 1992, Staatsblad 1992, 565, werd de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren in het leven geroepen. Deze commissie kreeg enerzijds tot taak het bevoegd gezag van advies te dienen over het voornemen een disciplinaire straf op te leggen als bedoeld in artikel 82a van het Algemeen Rijksambtenarenreglement (hierna: ARAR), artikel 117a van het Ambtenarenreglement Staten-Generaal (hierna: ARSG) of artikel 55a van het Arbeidsovereenkomstenbesluit (hierna: AOB). Deze artikelen betreffen het opleggen van een disciplinaire straf wegens het openbaren van gedachten of gevoelens of de uitoefening van het recht tot vereniging, tot vergadering en tot betoging in strijd met het bepaalde in artikel 125a, eerste lid, van de Ambtenarenwet. De bevoegdheid tot advisering over voornemens om vanwege de overtreding van deze bepaling een disciplinaire straf op te leggen, is naderhand uitgebreid tot de sectoren Politie en Defensie. Voor deze sectoren is deze bevoegdheid respectievelijk neergelegd in artikel 80 van het Besluit algemene rechtspositie politie en artikel 102 van het Burgerlijk Ambtenaren Reglement Defensie (BARD).

Anderzijds heeft de commissie tot taak de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te adviseren op grond van artikel 97b van het ARAR en artikel 128 van het ARSG. Hierbij gaat het om voorgenomen ontslagen van ambtenaren die uit een vertrouwensfunctie moesten worden ontheven vanwege de intrekking van hun verklaring van geen bezwaar. Ingevolge artikel 120 van het BARD moeten ook voornemens om burgerlijke ambtenaren van het ministerie van Defensie om de zojuist genoemde reden te ontslaan, ter advisering worden voorgelegd aan de commissie.

2. Samenstelling van de commissie en bezetting van het secretariaat in 2018

Met ingang van 1 februari 2017 zijn voor de duur van vier jaar herbenoemd als lid van de commissie:

de heer prof. mr. M.J. Cohen als lid, tevens voorzitter;
de heer prof. mr. A.W. Heringa als lid, tevens plaatsvervangend voorzitter;
mevrouw mr. dr. L.A. van Noorloos als lid;
mevrouw E.L. Snoeij als lid;
de heer dr. J.S. Timmer als lid met een bijzondere deskundigheid in politieaangelegenheden.

In het verslagjaar fungeerde de heer mr. dr. C.F. Sparrius als secretaris van de commissie en mevrouw mr. L.G. Busschers als plaatsvervangend secretaris. Mevrouw I. Haagensen, mevrouw C. Steenberg en mevrouw P. IJspelder zijn in het verslagjaar opgetreden als administratief-juridisch medewerker.

3. Behandeling van adviesaanvragen en overige activiteiten van commissie en secretaris in 2018

In het verslagjaar heeft de commissie twee adviezen uitgebracht. Een van deze adviezen betreft een voorgenomen ontslag van een burgerlijke ambtenaar met een vertrouwensfunctie bij het ministerie van Defensie vanwege de intrekking van zijn verklaring van geen bezwaar. De desbetreffende adviesaanvraag was nog ingediend in 2017. Het andere advies heeft betrekking op een reeds opgelegde disciplinaire straf aan een politieambtenaar vanwege het gebruik dat hij had gemaakt van zijn vrijheid van meningsuiting door het doen van uitlatingen over moslims op Facebook. Deze adviesaanvraag is bij de commissie ingediend in het kader van een bezwaarschriftprocedure van de ambtenaar tegen de hem opgelegde disciplinaire straf. De commissie heeft deze adviesaanvraag in behandeling genomen, omdat in een bezwaarschriftprocedure een volledige heroverweging plaatsvindt van het bestreden besluit op de grondslag van het bezwaar en die grondslag voldoende aanknopingspunten bood voor de gevraagde advisering, nadat de raadsman van de ambtenaar dat op verzoek van de commissie had verduidelijkt. Naast de zojuist genoemde adviesaanvraag, die begin 2018 is ingediend bij de commissie, heeft de commissie eind 2018 nog een adviesaanvraag ontvangen over een voorgenomen disciplinaire straf van een Rijksambtenaar vanwege aan het werk gerelateerde uitlatingen op Twitter. Deze adviesaanvraag wordt in het eerste kwartaal van 2019 behandeld.

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren over het verslagjaar 2018

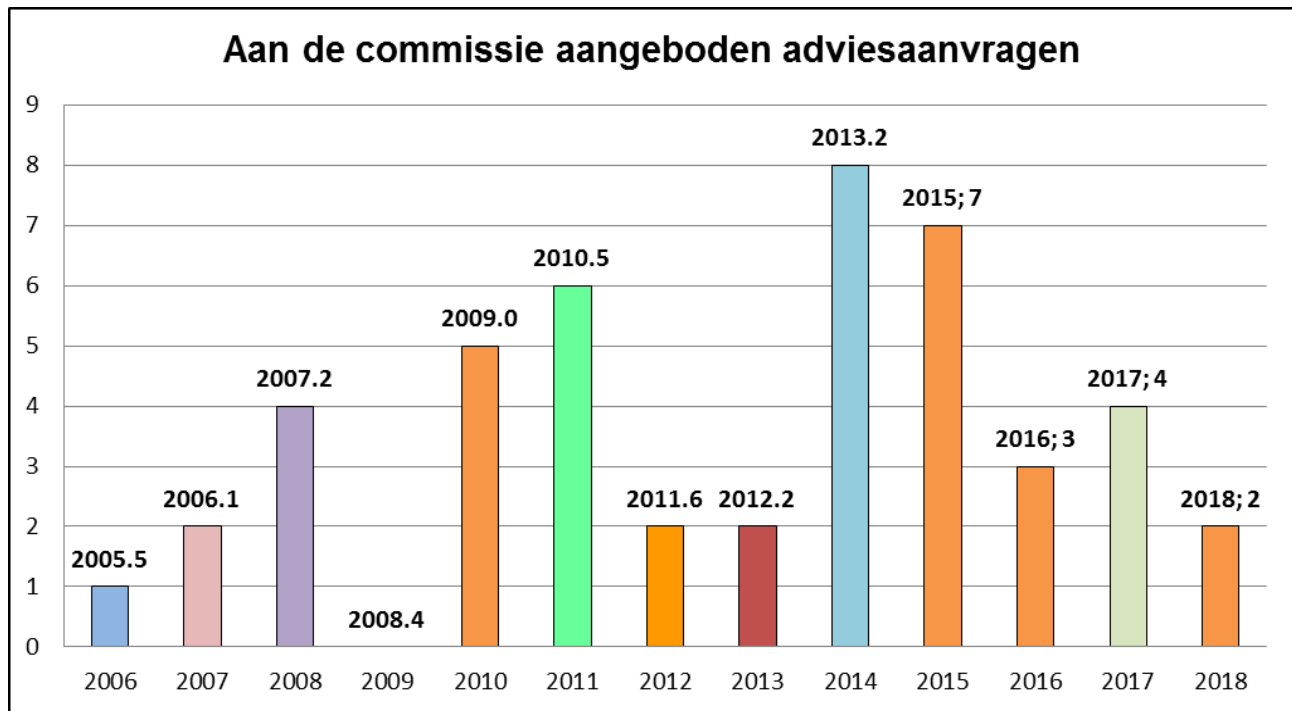
Verder hebben drie leden, onder wie de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter, en de secretaris van de commissie op 18 december 2018 een gesprek gevoerd met de plaatsvervangend Secretaris-Generaal, de directeur Communicatie, het hoofd Communicatieadvies en de woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het onderwerp van dit gesprek, dat is gevoerd op verzoek van voornoemd ministerie, was het spanningsveld dat dit ministerie ervaart tussen zijn streven naar meer openheid en transparantie en de juridische grenzen die zijn gesteld aan de vrijheid van meningsuiting van (diplomatieke) ambtenaren. Vanuit de commissie zijn deze grenzen in dit gesprek toegelicht, hetgeen door de gesprekspartners van het ministerie van Buitenlandse Zaken als verhelderend werd ervaren. Eveneens ontving de commissie in het verslagjaar een verzoek van de samenwerkende toezichtdiensten op de luchthaven Schiphol om op 31 januari 2019 een presentatie te verzorgen over de vrijheid van meningsuiting van ambtenaren, in het bijzonder bij het gebruik van de zogenaamde sociale media. Een of meer leden en de secretaris van de commissie zullen deze presentatie verzorgen.

Ten slotte heeft de commissie zich in het verslagjaar beraden over haar toekomst na de per 1 januari 2020 te verwachten inwerkingtreding van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren. De uitkomst van dit beraad is een onderzoek naar de mogelijkheid om de commissie per 1 januari 2020 op te heffen en haar taken die dan nog resteren, over te dragen aan het College voor de Rechten van de Mens (de advisering over voorgenomen disciplinaire straffen vanwege de uitoefening van grondrechten), respectievelijk de Commissie ex artikel 45 AMAR (de advisering over voorgenomen ontslagen van Defensieambtenaren). **Over de overdracht van de eerstgenoemde taak heeft de secretaris van de commissie op 23 maart 2018 een eerste, verkennende bespreking** gevoerd met de voorzitter en de ondervoorzitter van het College voor de Rechten van de Mens. Op 12 november 2018 hebben de voorzitter en de secretaris van de commissie over dit onderwerp een vervolggesprek gevoerd met de ondervoorzitter en de manager Bedrijfsvoering van het College voor de Rechten van de Mens. Bij dit gesprek was ook de directeur-bestuurder aanwezig van het CAOP, de organisatie waar het secretariaat van de commissie is gehuisvest. Uitkomst van dit gesprek was dat de ondervoorzitter van het College voor de Rechten van de Mens een in januari of februari 2019 te houden vergadering van dit College voorbereidt, waarin dit College zich uitspreekt over zijn bereidheid om de advisering over voorgenomen disciplinaire straffen van ambtenaren vanwege de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting, vereniging, vergadering en betoging over te nemen. Wanneer het College voor de Rechten van de Mens zich bereid verklaart deze advisering over te nemen, legt de commissie de beide bovengenoemde voorstellen voor de herallocatie van haar taken per 1 januari 2020 ter besluitvorming voor aan de sociale partners in de sectoren Rijk, Politie en Defensie. Wanneer het College voor de Rechten van de Mens niet bereid blijkt de advisering over voorgenomen disciplinaire straffen van ambtenaren vanwege de uitoefening van de zojuist genoemde grondrechten over te nemen, zal de commissie haar plannen voor de periode na 1 januari 2020 moeten heroverwegen.

4. Aantallen adviesaanvragen over de jaren 2005 tot en met 2018

Het aantal adviesaanvragen dat per jaar wordt aangeboden aan de commissie, fluctueert sterk. Na een abrupte daling in 2006 vertoonde het aantal adviesaanvragen vanaf 2007 een stijgende lijn met een onderbreking in 2009, in welk jaar geen enkele adviesaanvraag is ingediend. In 2012 en 2013 is de stijgende lijn van het aantal adviesaanvragen niet voortgezet. In deze beide jaren zijn twee adviesaanvragen ingediend. In 2014 is het aantal bij de commissie ingediende adviesaanvragen verviervoudigd tot acht. In 2015 is dit aantal weer verminderd tot zeven en in 2016 is dit aantal verder verminderd tot drie. In 2017 deed zich weer een lichte stijging voor tot vier adviesaanvragen, maar in 2018 is het aantal bij de commissie ingediende adviesaanvragen gehalveerd tot twee.

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren
over het verslagjaar 2018

Den Haag, 4 februari 2019

prof. mr. M.J. Cohen,
voorzitter